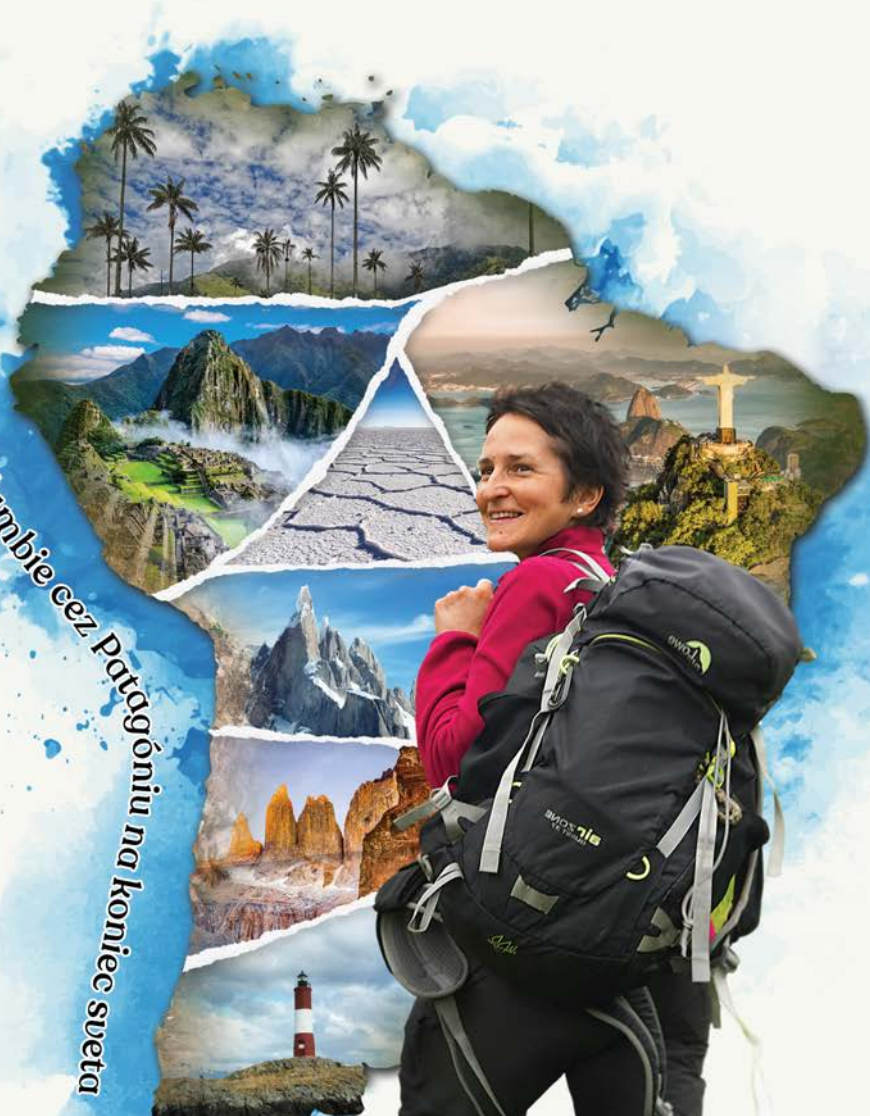

Veronika Kapcová

ÚSMEVNÉ POCITOPISY

Sólo v Južnej Amerike

Od Kolumbie cez Patagóniu na koniec sveta

ÚSMEVNÉ POCITOPISY

píše Latina na cestách

Veronika Kapcová

Sólo v Južnej Amerike

Latina na cestách

Veronika Kapcová
Úsmevné pocitopisy

Sólo v Južnej Amerike

Vydal © Elist s.r.o., Liptovský Mikuláš, 2023

Jazyková korektúra: Silvia Valkovič
Grafická úprava: Dominika Strápek Ružová
Tlač: NIKARA s.r.o.

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto knihy
nesmie byť v žiadnej forme
reprodukováaná bez písomného
súhlasu autorky.

Kontakt na autorku:
info@veronikapcova.sk
Objednávky:
www.veronikapcova.sk

ISBN: 978-80-8197-523-3

**Túto knihu venujem pôvodným obyvateľom Južnej Ameriky
a môjmu milovanému mužovi Peťovi.**

OBSAH

Kolumbia	10
Peru	74
Bolívia	110
Argentína a Čile	150
Brazília	232
Lesk a bieda sprevádzania	256

ÚVOD

Začína sa pokračovanie Úsmevných pocitopisov. Takže do Južnej Ameriky sa vám zachcelo? Vôbec sa vám nečudujem. Tento magický kontinent už totiž opantal nejedného dobrodruha či gaučového cestovateľa s prstom na mape. Veľmi ma teší, že ste si vybrali moje úsmevné pocitopisy a budem to práve ja, kto vás posprevádza po šiestich juhoamerických krajinách, takže v tom nebudete sami. Pre svoju tretiu knihu som vybrala názov „Sólo v Južnej Amerike“, pretože *solo/sola* v španielčine znamená sám/sama. V roku 2012 som sama prešla Južnú Ameriku. S ruksakom, potrhými šľachami na nohe a tromboembóliou. Ale vlastne som sa nikdy necítila sama, pretože Juhoameričania sú úžasní ľudia.

Niektoré témy v knihe nebudú zrovna úsmevné, pretože vtipkovať o genocíde Indiánov, občianskej vojne či krutej diktatúre by som si nikdy nedovolila. Ale v každej krajine sa udialo niečo, čo vám určite vyčaruje úsmev na tvári, a dúfam, že posledná kapitola o mojich skúsenostiach so sprevádzaním turistov uzavrie moje juhoamerické dobrodružstvo na veselej vlne.

Latina na cestách

Mnohí už určite viete, že dušou a srdcom som proste Latina. Som vášnivá cestovateľka, milovníčka salsy a Južnej Ameriky a som autorkou projektu Latina na cestách. Láska medzi mnou a Latinskou Amerikou po prvýkrát vzplanula na jar roku 2006. Tento rok bol pre mňa zlomový. Vrátila som sa domov z Londýna, kde som si niekoľko rokov v dvoch zamestnaniach zarábala na pezinský byt, a mala som pocit, že to chce nejakú zaslúženú dobrodružnú odmenu. V hrudi mi už nejakú dobu driemalo srdce dobrodruha a pobehoval tam lovec dobrodružných brušných motýľov. Európu som už mala ako-tak precestovanú, ale volala ma exotika. Čo exotika! Latinská Amerika, veď som predsa Latina!

Viac o mne si môžete
prečítať na mojom blogu
www.veronikapcova.sk/moj-pribeh/
Stačí použiť tento QR kód.

Takže kam to bude, milostivá? Do Peru a Bolívie, *por favor!* Na jar roku 2006 som nahovárala kamošku, tiež Veroniku, aby sme šli bez cestovky. Súhlasila jedine pod podmienkou, že sa k nám pridá jeden jej kamoš a pôjdeme v trojici. Južná Amerika je predsa Južná Amerika. Zorganizovali sme teda bojovú poradu a všetko bolo jasné. Bohužiaľ, asi len nám dvom Veronikám. Chalanko svoju rolu symbolického bodyguarda očividne nepochopil. My dve sme si kúpili letenky a on sa k tomu akosi vôbec nemal. Keď sa neodvratne blížil dátum odchodu, vyhlásil, že si myslel, že len srandujeme. Diagnóza? Radšej nou koment.

Kamoška trvala na tom, že bez cestovky ani na krok. Spýtala som sa jej, čoho sa bojí, veď „prinajhoršom zomrieme“. To bol v tej chvíli jediný argument, ktorý mi napadol, a dodnes neviem, ako som to myslela. Asi dobrodružne. Na ten jej výraz v tvári nikdy nezabudnem. Môj nepresvedčivý dobrodružný argument očividne nezabral a ona naďalej trvala na tom, že chce žiť a bez cestovky alebo bez chlapa vo výprave ani na krok. Na naše obrovské šťastie sa našla cestovka, ktorá ponúkala zájazd presne v našich letenkových dátumoch, a bolo vymaľované – teda zbalené. Paráda! Latina ide do Južnej Ameriky! Konečne som sa ocitla vo svojich vysnívaných zemepisných šírkach. Moja prvá cesta, hoci s cestovkou, bola fantastická! Určite aj preto, že sme mali opäť šťastie - sprevádzala nás Oľga Vilímková, špecialistka na Peru, ktorá nás síce previedla po klasickej ceste všetkých cestoviek, ale dodala tomu skutočne čarovný punc. Vtedy som ešte netušila, že o pár rokov budeme s Oľgou „kolegyne“ – sprievodkyne v Južnej Amerike.

Zájazd po Peru a Bolívii bol síce fantastický, ale mne už bolo jasné, že s cestovkou to nie je to pravé dobrodružné. Predsa len ma lákalo cestovanie v štýle „chlpatý vlasatý dobrodruh v kaki oblečení a s džípom Land Rover Defender“, o ktorom som vám už hovorila v predchádzajúcich knihách. Bolo načase naučiť sa cestovať na vlastnú päsť a za babku.

Na jeseň 2006 sa situácia opakovala. Zlákala ma Ázia, ale nevedela som zohnať parťáka. Vtedy ma nakopol môj kamoš Filip: „Nikoho nehľadaj a choď sama!“ V juhovýchodnej Ázii som teda rozprestrela svoje cestovateľské krídla. Za dva mesiace som sa tam naučila všetko potrebné aj nepotrebné, čo má viesť žena, ktorá cestuje sama, v tom čase ešte s tlačidlou Nokiu a bez Wi-Fi na každom kroku. O svojom cestovateľskom know-how a črevných bum-bum som vám tiež písala v predošliých knihách, ale pre tých, čo ma ešte nepoznajú, vysvetlím, že som sa naučila veriť svojej intuícii, predvídať, nebáť sa, otvoriť oči, natŕčať uši, zapchať

si nos, plánovať, meniť plány, improvizovať, prispôbiť sa novým situáciám, zmestiť sa do rozpočtu, počúvať rady iných, nevšímať si rady iných, rozoznávať jedlo, z ktorého bude črevné bum-bum, pokračovať v ceste, aj keď už mám hromy-blesky... Naučila som sa cestovať sama a za babku. Netušila som, aká krásna na mňa vo svete ešte čaká a že navštívim viac ako 80 krajín.

Úsmevné pocitopisy

Aby sa o mňa doma nebáli, z internetových kaviarní po celej juhovýchodnej Ázii som písala domov e-maily plné úsmevných pocitopisov. Každý deň! Mnohí mi vraveli, že sa pri čítaní bavili, nevedeli sa dočkať ďalšieho dielu a cestovali spolu so mnou. Povzbudzovali ma, aby som vydala knihu. A tak sa aj stalo. V rukách práve držíte tretiu knihu zo série Úsmevné pocitopisy.

Po návrate z juhovýchodnej Ázie to s prácou na Slovensku nebolo tralala. Koncom roka 2006 som dostala ten slávny telefonát od môjho šéfa z Londýna a vrátila som sa pracovať späť do prekladateľskej agentúry, kde som zostala ďalšie štyri roky. Tentokrát som po nociach nemakala v druhej práci. Namiesto toho som tancovala salsu v mojom obľúbenom londýnskom salsa bare a párkrát za rok som vyrazila na nejakú dobrodružnú cestu, buď sama, alebo s dvomi parťákmi mudrlantmi, ktorí boli so mnou v piatich krajinách v mojej prvej knihe:

„Úsmevné pocitopisy – Kuba, Nepál, Guatemala, Mexiko, Indonézia“.

Na jar 2011 sa Latina opäť ocitla na juhoamerickom kontinente. Odišla som z Londýna pracovať do Ekvádoru, krajiny v tvare srdca na rovníku, ktorá sa stala na tri roky mojim druhým domovom, a tak vznikla moja druhá kniha:

„Úsmevné pocitopisy – Ekvádor, mi amor“.

Môj milovaný Ekvádor si zaslúžil svoju vlastnú knihu, aby sa tam zmestila všetka moja láska k tejto nádhernej krajine, úsmevné príbehy z práce v prekladateľskej agentúre v Quite, zábavička na hodinách španielčiny, všetky ekvádorské dobroty, moje potulky od pobrežia Tichého oceánu cez Andy až do džungle, čarovné stretnutie so šamanom a očistný rituál s ayahuascou, návšteva Galapágskych ostrovov a príbeh o mojich ekvádorských „nápadníkoch“. Nápadníci boli štyria. Dvaja to mysleli romanticky a tí druhí dvaja ma len napadli a privodili mi rôzne „zábavné diagnózy“, ako potrané šľachy na nohe a potom tromboembóliu. Toto všetko sa zmestilo do mojej druhej knihy, ktorú vám týmto vrelo odporúčam, pretože v mnohých ohľadoch ovplyvnila moje ďalšie dobrodružstvá v tejto tretej knihe.

Popri práci v Quite som kula plán, ako prejsť Južnú Ameriku sama s ruksakom. Môj juhoamerický sen bol na dosah, nemohla som si ho predsa nesplniť.

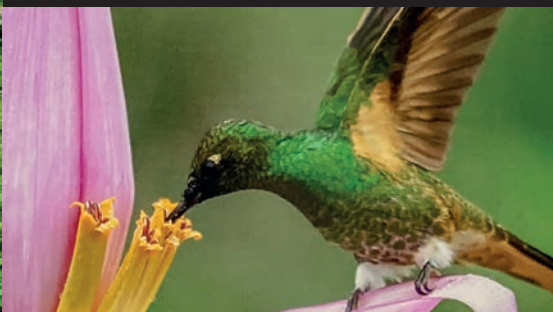
Od Kolumbie cez Patagóniu až po Ohňovú zem na koniec sveta a odtiaľ na sever do Brazílie

Netušiac o trombóze v zranenej nohe som pred Vianocami 2011 vyrazila do Kolumbie na symbolický začiatok mojej dlhej juhoamerickej cesty. Po ceste z Kolumbie som mala v pláne zastaviť sa na pár dní v Quite, zbaliť si veľký ruksak a vyraziť na koniec sveta. Moje plány prerušila medzi-kontrola zranenej nohy. Pani doktorka si moju trombózu opäť nevšimla a opuchnutú sloniu nohu mi zasadrovala. Plúcna embólia na seba nenechala dlho čakať. Kurírovanie a stabilizovanie mojich zábavných diagnóz v Quite mi ukrojilo takmer dva mesiace času a tiež kus rozpočtu určeného na môj juhoamerický sen.

Viacerí sa ma snažili od cesty po Južnej Amerike odhovoriť, strašili ma, oháňali sa mojimi diagnózami, ale ja som proste cítila, že buď teraz alebo nikdy, a nenechala som sa zlomiť. Bola som na vrchole svojich síl a jednoducho som vedela, že tak blízko ku svojmu snu už nikdy nebudem. Dokonca aj medicína bola na mojej strane a po necelých dvoch mesiacoch všetky zdravotné výsledky naznačovali, že som stabilizovaná a môžem vyraziť. Lekári si dali zopár podmienok: posielanie pravidelných e-mailov, že žijem, užívanie liekov na riedenie krvi na minútu presne, pravidelná kontrola hustoty krvi v laboratóriách a vyhýbanie sa úrazom, pri ktorých môže dôjsť ku krvácaniu. A pozor na nohu! Mysleli na všetko a dokonca mi zakázali aj otvárať konzervy, aby som sa neporezala. Nasľubovala som všetko, čo chceli, a 26.2.2012 som vyrazila na koniec sveta.

So zábavnými nedoliečenými diagnózami som síce ešte nikdy necestovala, ale tvárila som sa, že je to bežná vec. *Sama* som bola zvedavá, pokiaľ dôjdem *sola*. Tvárila som sa tak presvedčivo, že som uverila aj sama sebe. Po pár mesiacoch som dolu na konci sveta Becherovkou zapíjala svoj splnený juhoamerický sen. Veru, bolo čo oslavovať. Ale to už predbieham, najskôr ideme dvakrát do Kolumbie.

KOLUMBIA

con mucho gusto

Kolumbia je krajina tak obávaná a zároveň tak ospevovaná turistami. Tiež sa pridávam do speváckeho zboru nadšencov a počvirikám vám o tejto krásnej, no utrápenej krajine. Kolumbia zažila najdlhšiu občiansku vojnu v Južnej Amerike, ktorá trvala viac ako 50 rokov. Okrem toho mala dlho pokrivenú reputáciu kvôli obávanému narkobarónovi a narkoteroristovi menom Pablo Escobar. Bol to šéf medellínskeho drogového kartelu, riadil 80 % drogového obchodu s USA a dal zabiť viac ako 4 000 ľudí. Kolumbia vibruje inou frekvenciou a jej obyvatelia si veľa vytrpeli. Možno aj preto tu vítajú každého cestovateľa s otvoreným náručím a spravili by pre vás aj posledné - *con mucho gusto* – s veľkou radosťou. Ale tam to nekončí! Oni to totiž s veľkou radosťou skutočne aj urobia. Kolumbia je jednoducho nákazlivá. Spýtajte sa kohokoľvek, kto tam bol, a uvidíte, že vám to potvrdí.

V roku 2011 som Kolumbiu navštívila hneď dvakrát. Žila som vtedy v Ekvádore a stretávala nadšených cestovateľov, ktorí mrnčali, že sa im vôbec, ale že vôbec nechcelo Kolumbiu opustiť. Nie nadarmo v tom čase vznikol v turizme nový slogan: „Jediné nebezpečenstvo, ktoré ti v Kolumbii hrozí, je, že nebudeš chcieť odísť!“ Množstvo turistov si naplánovalo cestu do Kolumbie na pár týždňov, išli tam s malou dobrodružnou dušičkou a po pár dňoch mali chuť roztrhať spiatočnú letenku. U niektorých som si dokonca všimla takú iskru v oku. Mali pocit, že dosiahli iný level cestovateľskej odvahy, keď vošli do krajiny, kde im ešte nedávno hrozili únos alebo smrť. Páčilo sa im byť za dobrodruhov, ktorí našli odvahu ísť do obáwanej krajiny drogového baróna Pabla Escobara, kde je to podľa niektorých ako v netflixovom seriáli „Narcos“. Kolumbijčania o Pablove a o tomto seriáli počujú veľmi neradi. Je tam totiž vyobrazený mierne skreslene, dokonca až tak, že z toho vyšiel takmer ako „sympaťák“. Niektorí turisti nemali o jeho strašných činoch ani páru a dostali super nápad nosiť ho na tričku v Medellíne, kde bol takmer každý jeden človek trápený alebo dotknutý jeho terorom. Toto všetko je dnes už viac-menej pasé. Krajine sa lepšie dýcha a prostredníctvom každého turistu prosí, aby jej svet dal šancu.

Keď som tam bola v roku 2011, ešte nikto netušil, že prezident Kolumbie Juan Manuel Santos získa v roku 2016 Nobelovu cenu za mier za jeho rokovacie snahy, a ozbrojené zložky konfliktu zložia zbrane. Môj motív bol jasný - salsa. Kolumbia je kolískou salsa štýlu s názvom *Cali style*. Moja prvá cesta bola len takou krátkou ochutnávkou na päť dní počas svetového Salsa festivalu v meste Cali. Krása krajiny a dobrosrdečnosť jej ľudí úplne stačili na to, aby sa mi vyjasnil plán, a moju dobrodružnú cestu po Južnej Amerike som potom začala pekne od severu v Kolumbii.

Kvapky z histórie: Semienka komplikovaného kolumbijského konfliktu boli zasiate ešte v roku 1928. Kolumbia bola vtedy ešte banánovou republikou a americká spoločnosť United Fruits Company si tu nastavila vlastné banánové pravidlá. Čuduj sa svete, zamestnanci požadovali lepšie pracovné podmienky a za prácu na banánových plantážach odmietali byť platení v kupónoch, ktoré sa dali použiť len v obchodoch tejto americkej spoločnosti. Prípadné vzbury boli vždy potlačené súkromnou firemnou armádou. V novembri 1928 bola do potlačenia niekoľkotýždňového štrajku zapojená aj skorumpovaná kolumbijská vláda, ktorá poslala štátnu armádu, a počas „Banánového masakru“ bolo zavraždených niekoľko tisíc robotníkov. Stupňoval sa hnev, že skorumpovaná vláda háji svoje záujmy na úkor kolumbijskej chudoby.

Konflikt sa prehĺbil v rokoch 1948 – 1958, v období, ktoré sa zvykne nazývať aj „La Violencia“ (Násilie). Trpeli najmä obyvatelia vidieka, kde bolo zabitých viac ako 200 000 ľudí. Začalo to vraždou prezidentského kandidáta, ktorý mal konečne v pláne robiť niečo pre obyčajných ľudí. Spustila sa občianska vojna medzi konzervatívcami a liberálmi, ktorá počas nasledujúcich 50 rokov priniesla viac ako 9 miliónov obetí. Vznikla **povstalecká gerila**, ktorá mala pôvodne šľachetný plán - bohatým brať a chudobným dávať. Avšak vymklo sa im to z rúk. Pôvodné ideály sa vytratili a išlo už iba o rabovanie dedín a vraždenie pre ich vlastný ošoh. Gerila financovala svoje aktivity prostredníctvom vražd, krádeží, únosov, vydierania, vypaľovania a nelegálnej ťažby surovín. Najkrutejšie gerila skupiny boli napríklad Revolučné ozbrojené sily Kolumbie - FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia), Národná oslobodzovacia armáda (ELN) a Ľudová oslobodzovacia armáda (EPL). Keďže štátna armáda bola spočiatku pasívna, z obyčajných trpiacich ľudí sa v dedinách vytvorila **para-armáda (paramilitanti)**, ktorá sa bránila voči rabovaniu a vraždám zo strany gerily. Paramilitanti tiež neboli žiadnymi anjelmi. Nakoniec sa zapojila aj skutočná **kolumbijská armáda** a pridali sa **drogové kartely**. Všetky štyri bojujúce zložky chceli získať kontrolu nad kolumbijským územím a z krajiny sa stala jedna veľká nášľapná mína. Svoj záujem v kolumbijskom konflikte mali aj americké a iné narkotrafikantské zložky, ktoré si aj naďalej priali, aby obchod s drogami prevítal. Do konfliktu sa pletli medzinárodné korporácie. Zapojili sa aj protidrogové zložky v USA, ktoré chceli obmedziť obchod s drogami a vyhlásili „War on drugs“ – vojnu proti drogám. Pridala sa aj Kuba. No výborne! Určite vám je teda jasné, že bolo obdobie, keď ste do Kolumbie vkročiť nechceli.

Nechceme ani vojnu, ktorá nás zabíja, ani mier, ktorý nás utláča.

Spomenula som drogové kartely. Kolumbia nie náhodou leží na narkotrase, kde rôzni ľudia rôzne zlej vôle majú svoje rôzne zlé záujmy. Predstavím vám teda nevinnú rastlinku koku a „najväčších“ hráčov na narkotrase smerom z južnej do severnej Ameriky:

Peru, Ekvádor, Bolívia, Kolumbia - najväčší pestovatelia koky, z ktorej sa vyrába kokaín.

Kolumbia - najväčší producent kokaínu v tajných laboratóriách na vidieku a v džungli.

USA - najväčší konzument kokaínu. Ten sa z Južnej a Strednej Ameriky pašuje cez **Mexiko**.

Kvapky z chémie: Rastlinka s názvom koka obsahuje alkaloid a má „zázračné“ vlastnosti. Darí sa jej vo vlhkých tropických oblastiach do výšky 2 000 m n. m. Pôvodné juhoamerické obyvateľstvo koku používalo počas posvätných rituálov. Najčastejšie to bolo žuvanie listov, pričom sa jej účinok cez chuťové receptory postupne vylučuje do tela, dodáva mu silu, pomáha pri nevoľnosti, výškovej chorobe, potláča hlad a bolesť a upokojuje

myslel. Španieli ňou krmili zotročované indiánske obyvateľstvo napríklad vo vysokých nadmorských výškach v baniach, aby vydržali neľudské pracovné podmienky. Dnes sa koka naďalej žuje a aj turisti ju pijú ako čaj vo vysokých nadmorských výškach. Tento kokový príbeh zatiaľ nemal s kokaínom nič spoločné. Až v roku 1859 sa nemecký chemik Albert Niemann dopracoval k receptu, ako z koky extrahovať kokaín. Dokonca aj Coca-Cola používala kokaín vo svojej receptúre až do roku 1903. Dnes už používa iba dekokainovaný extrakt pozbavený psychotropných látok. Nebolo divu, že za pôvodnou návykovou Coca-Colou bolo niektorým riadne smutno. Keď pôvodná receptúra zmizla z obchodov, niektorí sa pri abstákoch asi aj riadne zapotili.

Po historických a chemických kvapkách podme teraz späť k mojej prvej ceste do Kolumbie. Ako som už spomenula, mojím impulzom bola salsa. Nešlo mi o ten „iný dobrodružný level“, ktorý má získať obdiv, ani o to, aby som si vypočula diagnózu typu „ty si blázon“. Predtým, než som tam šla, našťudovala som si na cestovateľských fórach o vtedajších podmienkach pre turistov. Stiahla som si mapu, na ktorej bolo vyznačené, kde operujú ľavicové povstalecké zložky – gerila, a kam nemám strkať nos. V horách ešte stále prebiehali boje. *Výborne, veď ja idem len tancovať salsu do Cali!* A to malo v mape zelenú. To, že tancujem salsu, som už šťavnato popísala na svojom webe a v oboch mojich predchádzajúcich knihách. Keďže som Latina, salsa nebude chýbať ani v tejto knihe. Netanečníci, prosím o chvíľu strpenia, dostaneme sa aj do tej Patagónie. Pred nami je však ešte zopár krajín.

Viac o salse som napísala v mojom článku.
<https://veronikapcova.sk/salsa/>

Niektorí z vás už viete, že keď som žila v Ekvádore, chodievala som tancovať salsu do baru Sesaribó. Vždy som sa veľmi obávala, že sa vo dverách objaví nejaká cica-mica-salsa-tanečnica, čo si už aj tak dlhé nohy predĺžila 10 cm podpätkami, a čmajzne mi mojich salsa tanečníkov. Jedného dňa sa tam objavili majstri Ekvádoru v salse. Bol to pár aj v skutočnom živote, takže ich tanec mal úplne iné vášnivé grády. Kamošky ma hecovali, že mám šampióna Diega vytiahnuť tancovať, kým bude jeho cica-mica tancovať s nejakým amatérom. Hanbila som sa ako na koncerte v ZUŠ, ale naveľa-naveľa som išla. Vyleštili sme ten parket ako starí dobrí známi. Od šťastia som sa usmievala ako pubertiačka. Šampión Diego ma nepustil ani pri druhej pesničke, a tak som si začala namýšľať, že mi to fakt ide. Skoro som sa z toho pototo. Slovo dalo slovo a dostala som pozvanie na Svetový Salsa festival v Cali. On a jeho tanečná skupinová formácia išli súťažiť a mali miesto v autobuse. Týždeň som sa „trápila“ s kolumbijským chrobákom v hlave a ledva vydrankala voľno v práci. Dohodli sme sa, že idem na päť dní, ale keď sa ukáže, že októbrové obdobie dažďov v Kolumbii nie je až také zlé, zostanem ďalšie tri týždne. Tomu sa hovorí dažďová optimistka. Vyrasila som teda s ruksakom vybaveným na tri týždne, kde som mala aj salsa botičky a šatičky.

Už v autobuse kopa randy s nádhernými tinedžerkami a ich dospelejšími tanečnými partnermi. Baby musia byť malé, ľahké a svižné, aby sa dali vyhadzovať do vzduchu, a chalani by nemali byť žiadni zelenáči, aby tie svoje krásky vedeli nielen vyhodit', ale aj chytiť. Všetci mali nohy neustále v tanečnom pohybe. V autobusovej TV sme pozerali záznamy tanečných vystúpení. Schuti som sa nasmiala na ich komentároch typu: „Tú tanečnicu naľavo v žltom poznám. Vôbec sa nezmenila, je presne taká, akú som ju naposledy nechal v posteli.“

Z Quita sme vyrazili o 17.00 a na kolumbijskú hranicu sme prišli o 21.00. Šofér dramaticky nakázal zatvoriť okná a zatiahnuť záclony a vpustil dnu dílera, aby všetkým zamenil peniaze. Vzrúšo sa dalo krájať. Tinedžerky mali vyplašené oči, chalani ochranári sa toho chopili a riešili. Nastalo ticho. V tme bolo počuť len šuchotanie kolumbijských miliónov. Ekvádorčania si zaspomínali na časy, keď tiež chodili s taškami plnými peňazí, kým neprešli

z ekvádorskej meny sucre na dolár. Na hraniciach nezvyknem meniť veľkú sumu, tak som si zamenila len pár pesos na prvý deň. Keďže Ekvádorčania a Kolumbijčania majú voľný medzištátny pohyb a nepotrebujú na hraniciach nič riešiť, poprosila som šoféra, aby ma nechal vystúpiť, že som cudzinka - *gringa* a potrebujem výstupnú pečiatku z Ekvádoru a vstupnú pečiatku do Kolumbie. Ani počuť. „Je to nebezpečné!“ *No neviem, čo môže byť až také nebezpečné, keď vyleziem naholo len s pasom a tomu colníkovi, čo stojí pri autobuse, si dám oraziť pas. Všade sú predsa policajti!* Juhoameričania občas radi dramatizujú. Jedno bolo isté. Bez pečiatky v pase to bude prúser, hlavne vtedy, keď sa budem vracat' späť sama a nebudem mať šancu zamaskovať sa v tanečnom autobuse. Mala som pravdu. Mala som sa držať vlastného rozumu. Ale veď o tom potom.

Po 20 hodinách sme dorazili do Cali. Šampión Diego mi povedal, že jeho skupina bude v Cali celý čas trénovať a ak chcem stihnúť nejaké workshopy, nemám sa na nich viazať. Chcel mi zavesiť na krk dve babenky, ktoré nesúťažia, lebo sa boja akrobacie. Boli to čisté Latino Bárbiny. Kým sa vymaľovali a nachystali na workshop, ja už som bola namachlená netrpezlivosťou a kula plány, ako sa ich zbaviť. Ja toto fakt moc nemusím. *Trepeme sa sem 20 hodín, potom sa budeme dve hodiny machliť a zmeškáme, čo sa dá, hej?* Ako sa neskôr ukázalo, program sa pomenil a kvôli Barbinám sme stihli len dve tanečné hodiny. Tam to neskončilo. Babenky zbadali, že mám mapu a „určite sa v Cali vyznáam“. *Veď jasné, chodím sem predsa každý víkend na kolumbijskú kávičku.* Dodali, že nemajú žiaden program a idú so mnou. Oči mi padli na ich štekly a predstavila som si tú zábavu. *Čo? Nebláznite! Ja mám trekové sandále a chodím rýchlo. Nebudete mi stíhať!* Našťastie sa vynorili dvaja chalani, čo tiež netancovali, a navrhli cicuškám super program - nákupy v shopping centre. Volali aj mňa, ale keďže boli štyria, nezmestila som sa im do taxíka. *Taká škoda!*

Couchsurfing

Plánovala som spať u Kolumbijčanky Eliany, ktorú som kontaktovala cez online platformu *Couchsurfing*. Vďaka nej môžete na cestách poprosiť domácich o ubytovanie „na gauči“ zdarma alebo len zohnať niekoho, kto vás posprevádza po meste a nájde si čas na kávu. Dostanete sa tak do jeho komunity a zažijete množstvo neuveriteľných príbehov. O tých mojich vám porozprávam v tejto knihe. Jednotlivé zážitky prespávania u domácich by sa dali nazvať „lesk a bieda gaučového surfovania“. U niektorých som

dostala gauč v obývačke, u niektorých dokonca vlastnú izbu v modernom byte v luxusnej štvrti a niekedy sa vyskytla neodolateľná ponuka „v chlieve“, prípadne na hlinenej zemi, obklopená zvyškom indiánskej rodiny. Nie všetky miesta boli teda úplne vhodné a môj rozpočet nebol zas tak natesno, aby som niektoré „neodolateľné“ aromatizované ponuky prijala. Ale pozor, couchsurfing neslúži len na to, aby ste ušetrili na ubytku, keď cestujete s nízkym rozpočtom. Princíp nespočíva v tom, že sa unavení po celom dni večer zatvoríte v izbe, ktorú vám poskytli zdarma, a ráno sa vyparíte. Mali by ste mať skutočný záujem spoznať miestny život a nájsť si čas sa porozprávať. V čase Salsa festivalu bola Eliana jediná, ktorá mi odpovedala. Mala u seba ubytované dve Argentínky, ale ak mam spacák, vraj sa zmestím aj ja. Nevadilo jej, že som na platforme couchsurfingu nová a bez referencií z predchádzajúcich ubytovacích skúseností. *Jasné, že mám spacák, hneď večer som u teba!* S Elianinými kladnými referenciami som potom neskôr dostala ďalšie a ďalšie šance na ubytovanie po celej Južnej Amerike a spoznala som, akí sú Juhoameričania milí, veselí, starostliví, dobrosrdeční a štedrí. Presne na toto slúži couchsurfing. Mnohokrát ma prichýlili veľmi chudobní ľudia. Vraj tak môžu aspoň trochu „cestovať“ a ubytovaní cestovatelia so sebou prinášajú svoju kultúru a podelia sa o ňu. Vždy som sa snažila nájsť si na nich čas, porozprávať sa, niečo dobré uvariť, pozvať ich na pivo, aby to nebolo iba o tom, že prespím a ušetrím peniaze. V každom prípade si treba dať pozor na to, koho oslovíte, a dobre si prečítať referencie o hostiteľovi.

Zona Cafetera

Salsa workshopy sa skončili a súťažné finále sa konalo až cez víkend. Zostali mi dva voľné dni. Paráda! Prekopala som plány a napísala som Eliane, že v ten deň ešte neprídem. Ide sa do *Zona Cafetera*.

Mala som peniaze už len na cestu do mestečka Salento v srdci kávových kopcov kúsok od Cali! Zmenáreň na stanici bola zatvorená, a tak som si za posledné „pidimilióny“ kúpila lístok. *Nevadí, veď pri prestupe v meste Arménia poriešim bankomat. Hlavne treba vyraziť.* Dobešla som do autobusu a zrazu počujem: „Veronika?!“ Zostala som ako obarená. Chvíľu trvalo, kým mi došlo, že majú vymakaný prepojený moderný systém a šofér dostal info z pokladne. Viete si predstaviť, že vás šofér v cudzej krajine takto osloví a ešte aj s úsmevom? Moje neskrývané prekvapenie otvorilo debatu. Ich typická nevtieravá kolumbijská priateľskosť je fakt dojímavá. Odovzdala som odtlačky prstov. Vraj ma ľahšie identifikujú, keď havarujeme. Zdá sa, že pri tých miliónoch mŕtvych v minulosti nadobudli identifikačnú prax. Vyrazili sme. Bola som hladná ako vlk. Na jednej zastávke vyskočili z autobusu dvaja gringovia a kúpili si kukuričnú placku - *arepa*. Keď sa vrátili, vyrazila som k ich sedadlu, či mi nezamenia aspoň 20 dolárov. Chalanisko veľmi ochotný a babenka... ani nie. Najprv ma zastrelila pohľadom a potom už len mĺkvo pozerala pred seba a predýchavala, že má takého zlatého frajera, čo sa stará o túto parazitku (mňa). *Sa neposer, šak ti ho nezožeriem, aj keď som hladná ako vlk.* Chalanko ani na minútu nezaváhal. Bez toho, aby si očami vypýtal povolenie od svojej babenky, bolo jasné, že mi pomôže. Zamenil mi 20 dolárov a podával mi aj celú svoju placku, lebo „určite si hladná a cez prestávku si si bez peňazí predsa nemohla nič kúpiť“. *A to akože naozaj? Ako si na to prišiel? Veď som sa nestážovala!* Chcela som ho vystiskat' od radosti a od hladu, ale to sa nekonalo, všakáno. Veď by ma tá JEHO zožrala zaživa.

Po ceste som si vypočula zopár telefonátov kolumbijskej spolusediacej, ktorá počas troch hodín na striedačku volala s ocinom, potom s maminou, potom s ocinom a potom s maminou. Štebotali si, ako sa ľúbia, ako sa na seba tešia, ako sa ľúbia a ako sa na seba tešia. V Arménii som vystúpila na stanici a bola som tam úplne samička. Autobus pokračoval ďalej a obaja gringovia mi nalepení na skle mávali. Ona určite od radosti, že sa ma zbavila. Chcela som odchytiť taxík do mesta a nájsť si nejaké ubytovanie. Potrebovala som tam len prespať a ráno pokračovať do kávových kopcov. Pre istotu som šla pokecať na policajnú stanicu a zistiť, či je to tam bezpečné. Teta policajtká usúdila, že nemám moc vystrkovať nos zo stanice. Navrhla, že mám ísť omrknúť nocľaháreň na druhom poschodí stanice, a ak by sa mi to nepáčilo, odprevadila by ma k taxíkom a bezpečne ma posadila do jedného z nich. Izba v nocľahárni asi 2 x 2 m, všetko bolo voňavé a stroho zariadené. Nevedela som sa rozhodnúť, či mi to pripomína väzenie alebo nemocnicu. Rozhodla som

sa pre nemocnicu, keďže vo väzení som ešte nebola. Pobyt bol povolený len na 12 h a to mi naozaj stačilo. *Po 20 hodinách cesty z Quita, po celom dni v Cali a troch hodinách v buse do Arménie, dievča zlaté, že vôbec váhaš.* Ešte aj telka sa tam zmestila. Keďže sa tam vystrieda veľa ľudí, všetko malo svoje pravidlá. Spia tam hlavne šoféri a všetko musí fungovať. Teta na recepcii to mala slušne pod kontrolou. Kúpeľňa bola čistá, veľká ako v telocvični, a nechýbali zariadenia na posilňovanie pre všetkých tých chlapov, čo sa tam premelú. Vychutnala som si dlhú spršisko. Keď som sa spýtala, či tam budem sama žena, odpoveď tety znela: „Áno, ale Kolumbijčania sa rešpektujú!“ Milá veta a vôbec ma neprekvapila! Povedala to síce s výrazom bacharky vo väzení, ale na povrch sa húževnato drala kolumbijská ochránárska dobrota. Poprosila som ju, aby mi uvarila vodu na čaj. Bez zmeny výrazu na tvári to okamžite spravila. Musela som sa nad tým všetkým usmievať. Moja prvá noc v Kolumbii a ja som ubytovaná na tomto sci-fi mieste na autobusovej stanici. Potrebovala som ešte zohnať niečo na jedenie. Moja „bacharka“ ma von zo stanice samú nepustila. Poprosila jedného šoféra, aby ma previedol cez cestu do skutočného sveta. Prvý Kolumbijčan, ktorý sa netváril v štýle „samozrejme, s veľkou radosťou“, ale predsa len išiel so mnou. Vysvetlil mi, že sú tam samí podivní ľudia, a že si švihneme. *Jasné, ako povieš!* Otočili sme to bleskovo. No ty brďo! Ako v ponurom stredovekom filme: divné zvuky, svetlá, rôzni podivní ľudia bez zubov a končatín. Na prvý deň v Kolumbii bolo tých zážitkov až-až.

Ráno som vstala a moja ochrankyňa už hlásila: „Dáme si čaj, nie?“ *Jasné, dáme! A, samozrejme, s veľkou radosťou!* Išla som do zmenárne konečne zameniť doláče a chvíľu som mala pocit, že som zabúdila na policajnú stanicu: „Tu sa pozri a sem daj odtlačky prstov!“ OK, poriadok musí byť! Ešte to tak, aby som sem prišla prať špinavé peniaze! Ujo zmenár sa mi začal hrabať v pase: „Kde máš vstupnú pečiatku do Kolumbie?“ Ha! A sme doma! Teda vlastne v Kolumbii a bez vstupnej pečiatky. Vyrozpárala som mu, ako ma šofér tanečného autobusu nechcel pustiť pre štempeľ, a bolo mi zas o kúsok jasnejšie, že to nie je moc dobré. Za pár dolárov som dostala svoje kolumbijské peso-milióny. Konečne prachatať! Vyrázila som do malebného mestečka Salento a hneď po príchode som sa vybrala peši na neďalekú farmu za Donom Eliášom, ktorý v kávových kopcoch sprevádza turistov „kávovým životom“. V okolí hlásili zosuvy pôdy. Mala som však tušáka, že po ceste sa niečo vymyslí. Aj sa vymyslelo. Po polhodine ma zobral nejaký ujo na motorke. Keď som nasadala, jedna babka mu s krikom vysvetľovala, že aj tak ďaleko nezájdeme, lebo je po daždi zosypaná cesta. Zanietene rozhádzovala

rukami, neustále ukazovala na jeho gumáky a dávala mu názorné inštrukcie, ako ma musí preniesť na rukách alebo ma za ruku previezť cez blatový nános. Musel jej všetko sľúbiť! Ich zanietenie pre gringu bolo neuveriteľné. Dorazili sme ku kope mokrého blatového nánosu a hneď som pochopila, o čom babka hovorila. Dostala som na výber, buď sa nechať preniesť v náručí alebo ísť po šmykľavom nánose peši za ručičku s jeho podporou. B je správne. On, vysmiaty, do polky gumákov zaborený v blate, ma nadľahčoval, a ja som si ako Víla Amálka pomaličky precupitala. Taký nežný blatový kolumbijský moment. Bolo to fakt veľmi milé, vyzerali sme ako zamilovaný párík. Chvíľu som rozmýšľala, že si s ním dám romantické rande v blate zhruba o hodinu, keď sa budem vracáť, aby ma zas previedol naspäť, ale nechala som to na ďalšiu náhodu. Don Eliáš ma vrelo privítal na kávovej farme. Okamžite si zapamätal, odkiaľ som, a moje meno ani raz nelovil v pamäti. Sprewádzal ma a krásne ma oslovoval: „Pozri, Veronika, pod' sem, Veronika, rozumieš, Veronika...“ Zakaždým som mala pocit, že sa poznáme a že som tu doma. Ukázal mi, ako žije káva.

Kávové kvapky: Musím skonštatovať, že káva sa má v Kolumbii veľmi dobre. Hlavne, keď sa o ňu stará Don Eliáš. Všetko mi ukázal s veľkou láskou a s radosťou ma previedol celým kávovým príbehom. Od malej kávovej sadeničky, ktorá keď vykukne a zistí, že nie je v správnom podnebí, hneď to vzdá, až po moment, keď sme si spolu vypili kávičku. Káva dozrieva zvyčajne dvakrát v roku, v oblasti Salento len raz. Na jednom konári sa zberá na viackrát počas 2-3 mesiacov, lebo zrelé červené bobule má na sebe vždy len jeden uzlík. Z bobúl sa v špeciálnom mlynčeku vylúpnu zrnká, omyjú sa od dužinového slizu, jeden až štyri týždne sa sušia, vylúpnu sa zo suchej šupinky, opražia, pomelú, preosejú a káva je hotová. Pije sa s Donom Eliášom, rozprávkovým deduškom. Testovala som ho rafinovanou otázkou, prečo sa aj po toľkých rokoch v Kolumbii táto káva stále volá Arabica a nie napríklad Columbica. Pohotovo mi vysvetlil, že keď si tu nájdem manžela a zostanem tu žiť, stále sa budem volať Veronika a budem to len a len ja, hoci sa zamiešam s lokálnymi ľuďmi. Poetické!

Don Eliáš vybavil, že ma jeho zat' hodí starou chrapotinou až po tú zošpanú horu. Tam už chlapi pracovali a odpratávali naplaveniny blata, takže gumákového princa som už nepotrebovala a neromanticky som si to prešla sama. Odtiaľ som stopla ďalšieho chlapíka a ten ma hodil do hostela.

Valle Cocora

V údolí Valle Cocora neďaleko Salenta rastú najvyššie voskové palmy na svete. Dosahujú výšku až 60 m, sú národným stromom a symbolom Kolumbie. Toto údolie je jedno z mála miest na svete, kde ich možno vidieť vo svojom prirodzenom prostredí. Cocora bolo meno indiánskej princeznej a v preklade znamená „vodná hviezda“. V palmovom údolí som sa chystala robiť 5-hodinový trek. Čakala ma nádherná krikľavo zelená príroda a po návrate z treku aj oslavy s novozvoleným primátorom a obrovská radosť, že všetko klapie. Ubytovala som sa v perfektne vybavenom hosteli

Tralala. Otvorila mi zlatá pani, pomohla s ruksakom a keď zistila, že chcem ísť do údolia, poradila mi, že mám rýchlo utekať a stihnúť džípy, ktoré odvážajú turistov na začiatok treku, lebo ďalšie pôjdu až o dve hodiny. Vtipne poznamenala, že tá moja hippie látková kabelka z Nepálu je síce chutná, ale nebude praktická, že v kopcoch je blato po kolena a mám si zobrať jej malý ruksak. Už aj cupitala, vysypala z neho svoje veci a natankovala mi vodu do jej fľaš. Je to vôbec možné, že sa o turistov takto s veľkou radosťou starajú? Áno, je. Doletela som na námestíčko plné džípov značky Willys z rokov 1940 - 1950, ktoré si tu užívajú veľkú úctu. Celá Zona Cafetera bola totiž vybudovaná s ich pomocou a Willys má dokonca svoj oslavný deň. Vtedy

sa konajú alegorické sprievody s džípmi vyzdobenými ovocím a kvetmi, ako poďakovanie. Pre plantážnikov bol Willys hotovou spásou v náročnom blatistom kopcovitom teréne v Andách.

Na námestí čakala sedemčlenná skupina Amíkov na ôsmeho člena - mňa. Keď ma zbadali, veľmi sa tešili, že sa džíp naplnil a ide sa! Jedna z nich sa tešila omnoho viac a afektovane ma stískala. Bola to fakt úplne špeciálna americká odroda, ktorá furt jačala: „Wow! Wow! Wow! Ty si nás zachránila. Jeej, ty máš aj mapu!“ Ach, zase tá mapa. Vytrhla mi ju z rúk a tešila sa. „Wow! Wow! Wow!“ Zostala som kukat' s otvorenými ústami ako americká herečka, až sa jej part'áci začali smiať. Keď to ináč nejde, viem byť v tvári celkom „úprimná“. Babenka mala asi 25 rokov, všetkých

nás štuchaním zorganizovala do auta ako ment'ákov a stále niečo jačala. Po ceste som bola nedobrovoľne povýšená na navigátora. Veď mám tú mapu! Moja pusa stále opakovala: „Na tom treku sa nedá stratiť, nepotrebujete mapu, kľudne chod'te bezo mňa.“ Všetci už dávno pochopili, že chcem ísť sama, len ona ma furt premotivovane zapájala. Keď sme vystúpili, zorganizovala nás na čiaru a chcela akože odštartovať náš trek. Jačala, že pre mňa nesie aj maškrtky na jedenie. *Kristepane, chod' už, nech ťa nepočujem a nevidím!* Ups! Šmykla som sa v blate a rozbila si na skale obe kolená. V momente bola pri mne a zase jačala: „Mám všetko, čo treba na očistenie!“ *Ona sa snád' nikdy neunaví!* Radšej som sa na tie kolená ani nepozrela, nech nepokračuje. „Ďakujem, ale som OK.“ Ešteže som na treku vždy najpomalšia, a tak sme sa „prirodzene“ rozdelili.

Po dvoch hodinách začalo strašne pršať a predtým mnou boli ešte tri hodiny šliapania. Spomínala som vám, že Cocora znamená vodná hviezda? Tak na mňa tu počas treku spadlo niekoľko miliárd takých vodných súhvezdí. Nemala som veci do dažďa, v tej rýchlosti všetko zostalo v hosteli a pred odchodom absolútne nič nenaznačovalo, že by malo pršať. Dnes už viem, že v Južnej Amerike v období dažďov proste netreba hľadať na ob-

lohe náznaky, či bude pršať. Stretla som čarovného deduška, ktorý ma zobral k sebe do domčeka, uvaril mi teplú čokoládu a z veľkého igelitového vreca mi vyrobil „goretexové“ nepremokavé šaty. Vyrezal otvor na hlavu a na ruky a bolo. Paráda! Ide sa ďalej.

Asi po hodine tohto silného studeného dažďa moje hrubokožené trekové boty vzdali svoju nepremokavú funkciu. Pripadalo mi smiešne, ako som na začiatku treku obchádzala kaluže a hopsala z kameňa na kameň. Teraz som už išla predklonená ako vojak v druhej svetovej, do tváre mi šľahal dážď a už som ani nemusela dávať pozor, kam stúpam. Voda bola nad mašličkami na topánkach. Neviem prečo, ale usmievala som sa. Povzbudzovala som samu seba - *ved' je to len studené, ako keď plávaš v studenom mori! To prežiješ! Ved' vlastne len plávaš! Hlavne rýchlo kráčaj, nech si udržíš nejaké teplo!* Hm, malý rozdiel bol v tom, že v takej studenej vode by som neplávala tri hodiny. Jediné, na čo som vedela myslieť, bol môj nový foťák. Môj sexi igelitový odev bol vlastne dobrý hlavne na to, aby som zachránila foťák a suchú mikinu, ktorú som mala v ruksaku. Hoci som bola premrznutá a nedokázala som ani zohnúť prsty, mikinu som nevytiahla, aby sa nenamočila. Bola to moja jediná suchá teplá vec a šetrila som si ju na návrat do hostela Tralala.

Stretla som rovnako mokrú Polku a hneď nám bolo veselšie. Išla sama na bicykli po celej Južnej Amerike a úplne ma fascinovalo, ako zvláda šliapať v obrovských Andách. Tam, kam vládala cez deň dobicyklovať, nie vždy našla turistické ubytovanie, a tak prespávala u dobrých ľudí, prípadne na karimatke na zemi na policajných alebo hasičských staniciach. Ved' kde je to bezpečnejšie než na kolumbijskej policajnej stanici? Super sme pokecali a dohodli sa, že keď dobicykluje z Kolumbie do Quita, vidíme sa tam. Na vlastnej zmrznutej koži som si teda overila, čo v Kolumbii znamená obdobie dažďov, a hneď mi bolo jasné, že sa môžem po salsa finále pokojne vrátiť do kanclu v Quite a pokračovať v objavovaní Kolumbie až v decembri.

